Но. 56

Ешій: 8 Декемвріе 1829

АЛБИНА РОМѪНѢСКЪ

ГАЗЕТЪ ПОЛИТИКО-ЛИТЕРАЛЪ

ЕШІЙ

Ла 6 але ачестіа, чей зіоа аниверсалъ а М. сале Мърирій Ꙟмпъратꙋлꙋй атꙋтꙋрор Россіилор Николай Павловичй, дꙋпъ сф: Литꙋргіе съвѫршитъ ꙟ катедрала Митрополіей Молдовей де Прѣсфинцитꙋл нострꙋ Архипъсторю, сау кѫнтат ѡ Доѕологіе, ла карѣ атѫт хорꙋл челор бисеричещй кѫт ши адꙋнарѣ де фацъ ачелор политичещй ши ощеній аꙋ ꙋнии челе дин инимъ ꙟн адевър плине де ѕилос рꙋгъчꙋний, пентрꙋ сънътатѣ ши лꙋнгъ вецꙋирѣ М. сале Мърирій Августꙋлꙋй нострꙋ Протектор, ноꙋъ ши ла тоатъ оменирѣ крещинътъцей сале фъкъторю де бине ши мѫнтꙋиторю.

Ꙟналта стѫпѫнире ꙟгрижиндꙋсъ де а ꙟтимпина ши а стърпи молима оморѫтоарей боале, карѣ нꙋ пꙋцин нꙋмър дин лъкꙋиторій провинціилор аꙋ сѫчерат, апꙋкѫнд челе май сигꙋре мъсꙋрй, ла 2 але ачестіа џꙋмътатѣ политіей ноастре челей ꙟмпърците де комитетꙋл сънътъцей ꙟн опт кварталꙋрй, ꙟкꙋнџюрѫндꙋѡ кꙋн кордон де милитерй, ревидꙋеск кꙋ де амънꙋнтꙋл тоате лъкꙋинциле кꙋпринсе ꙟн ачѣстъ џꙋмътате де кътръ ръсъри, спре асъ лꙋмꙋри кꙋ сигꙋранціе чій болнавй ши молипсицй, карій вор фи осъбицй дин чій сънътошй ши кꙋрацй, ачѣста съвѫршиндꙋсъ вор пъши рѫндꙋницій кꙋ ревиѕіа ꙟчѣсталантъ џꙋмътате де кътръ апꙋс.

Ꙋрмарѣ Одесей

Фелдмаршалꙋл Контеле Пашкевичй де Ериван, дꙋпъ че аꙋ мижлочит мишкарѣ са ꙟдърѫпт дела дрꙋмꙋл Трепеѕꙋндей спре Ерѕерꙋм, съ ꙟделетничѣ де а алеџе квартире бꙋне де іарнъ пентрꙋ ощиле ꙟкрединцате командей сале, кѫнд де ѡ датъ фъръ весте сау ꙟщіинцат къ кꙋ тотꙋл тимпꙋл чел рꙋꙋ, ноꙋл Сераскерю ꙋрмѣѕъ а адꙋна ощй гътиндꙋсъ авени спре ловирѣ Ерѕерꙋмꙋлꙋй, ши кꙋ ачест скопос аꙋ ши стрѫнс ка ла 18 мій оаменй де кълъриме ши инфантеріе атѫт ꙟн Орашꙋл Беибꙋрт пъръсит де кътръ ной, кѫт ши ꙟпрежмътꙋриле лꙋй. Ꙟсꙋшй кѫнд фіинца ꙋней пꙋтерй атѫт де марй ꙟвечинътатѣ генералей ноастре квартире нар фи адꙋс ничй ѡ примеждіе, кѫт съ афла іа адꙋнатъ ла ꙋн лок, тотꙋшй пꙋтѣ причинꙋи ръбеліа лꙋкꙋиторилор дин тоате пашалѫкꙋриле пѫнъ атꙋнчй сꙋпꙋсъ, ши а адꙋче ꙟтрачест кип ощилор ноастре остинелеле ꙋней кампаній де іарнъ. Кꙋ ачесте сокотинце, Контеле Пашкевичй де Ериван аꙋ хотърѫт де а мижлочи ѡ мишкаре де общіе ꙟпротива Сараскерю.

лѹй ши де а ꙟтимпина кѹ ѡ сингѹръ ловире тоате ѹрмъриле апъкърей лѹй, каре сау ши избъндит дѹпъ мѹлте лѹпте сънџероасе, кѹ чѣ де истов алѹнгаре а дѹшманѹлѹй, кѹ лѹарѣ Орашѹлѹй Беибѹрт ши а фортецей Олтей. Дѹшманѹл аѹ пердѹт ꙟтрѹ ачѣстъ ꙟпрежѹраре 800 оамений ѹчишй, 1736 призонїерй; 12 тѹнѹрй ши 12 стѣгѹрй. Дин партѣ ноастръ авем а тънгѹи 100 оамений ѹчишй ши ръницй.

Ла 29 Септемврїе, адоѹа зи дѹпъ лѹарѣ Беибѹртѹлѹй, Сераскїерюл ꙟщїинцъндѹсе прин дрѹмѹрй партикѹларе деспре ꙟкеїерѣ пъчей ꙟтре Россїа ши Поартъ аѹ тримес ѹн офицерю спре ачере де ла Контеле Пашкевичй ѡ ꙟчетаре де арме. Спре асъ ꙟкрединца де адевърѹл ачестор ꙟщїинцерй ши а ꙟкеїе ѡ армистицїе ла ѡ ꙟтъмпларе кънд еле сар адеври, Контеле Пашкевичй аѹ тримес ла Сераскерюл пе консилїерюл де стат Ѹлангали, кареле сосинд ꙟтабъра Сераскерюлѹй аѹ афлат пе къпитанѹл Дѹхамел ал стабѹлѹй Генерал, тримис дела Андрїанополе ка кѹрїерю пе дрѹмѹл депе ѹскат. Контеле Пашкевичй де Бриван аѹ слобозит ꙟдатъ поронкъ де а ꙟчета оштириле ꙟтоате пърциле, ши аѹ ꙟтрат ꙟсокотеле кѹ Сераскерюл пентрѹ пѹнерѣ ꙟлѹкраре а понтѹлѹй трактатѹлѹй че съ атиџе де дешертарѣ Пашалъкѹрилор ꙟтоарсе Порцей.

Жѹрналѹл де Одеса кѹпринде ѹрмътоарѣ стастистикъ а армїей тѹрчещй де пе ѹскат ши де пе маре, прескрисъ ла анѹл 1828 ꙟлѹна лѹй маю.

Оастѣ тѹрчѣскъ регѹлатъ органиситъ дѹпъ модѹл Европїенеск дин 68 баталїоане, фїеще каре къте де ѡ мїе иншй, кѹпринде кѹ офицерй ши сѹб-офицерй 68 мїй оштений; гарда Сѹлтанѹлѹй кѹприде 6000 осташй; чїй де маре карїй ла ꙟтъмплърй пот асъ бате ши пе ѹскат сънт 40 де мїй. 8 баталїоане ѹшоаре, кѹноскѹте майнаинте сѹпт нѹме де мехтеди, кѹпринд 8 мїй; корпосѹл ѹшор ал трѹпелор Асїатиче кѹпринде 6000, корпосѹл волинтирилор 5000, ши корпосѹл стреинилор алте 5000 Тот корпосѹл инфантерїей регѹлате тѹрчещй се алкътѹеще дин 138 мїй осташй.

Артилерїа съ алкътѹеще дин 12000 артилерищй ꙟмпърцицй ꙟн 20 баталїоане къте де 600 оштений ѹнѹл; дин 3000 бомбардїерй; 3000 съпъторй ши пїонїерй; 2000 гардищй де артилерїе, 14400 артилерищй пела четъциле дѣ лѹнгѹл Дѹнърей ши дин 6000 кърѹторй, карїй престе тот фак 40400 осташй.

Кълъримѣ съ алкътѹеще дин 1500 кълърецй де гвардїе; дин 25 мїй спахїй, дин 20 мїй кълърецй дерезервъ; дин 120 мїй тимарищй; дин 30 мїй волинтирй; карїй ла ѹн лок фак 196,500 оштений де кълърїе. Деръ престе тот армїа 374,900. Дин ачещїа скоцъндѹсъ 40 мїй осташїй флотей, 20 мїй стътъторїй ꙟКостантинополе; 65 мїй пела четъциле де пе Дѹнърѣ, 95000 пентрѹ гвардїа Сѹлтанѹлѹй, рѣмън 240,400 асъ фи фост оштит ꙟпротива армїей Россещй ла анѹл 1828 ꙟлѹна лѹй маю, несокотиндѹсъ нѹмърѹл ничй ачелор дин Асїа трѹпе ничй ачелор дела Морѣ, ши де пе ла алте провинцїй ши инсѹле, карїй ла ѹн лок сокотиндѹсе сар фи сѹит нѹмерѹл армїей тѹрчещй депе ѹскат лѹкрътоаре ла 300 мїй оштений, ши ѡ общѣскъ авитаре ла арме ар фи пѹтѹт ꙟдои ачест нѹмер.

Флота тѹрчѣскъ ꙟн ачелаш ан 1828 съ алкътѹѧ дин 24 корꙋбїй де линїе; дин 21 фрегате ши 40 транспортѹрй, кариле тоате ла ѹн лок пѹрта 2000 тѹнѹрй ши 52сс маринерй.

КОНСТАНТИНОПОЛЕ 14 Октомбр:

Щим къ ѹн грек ꙟсъмнат анѹме Аргирополо, че авѣ съ мѣргъ ꙟпреѹнъ кѹ амбасада лѹй Халил Паша, аѹ липсит дин Константинополе, рꙋдикънд кѹ сине 40,000 пїастрй че й аѹ фост примит де ла Сѹлтанѹл. Ачест ом пре кареле ꙟл зичѣ сърак, есте дин противъ фоарте авѹт, кѹчй ел аѹ лъсат авере де 300,000 пїастрй, пе карѣ Сѹлтанѹл ѡ аѹ секфестрѹит. Акѹма се щїе, къ Аргирополо аѹ сосит ла Егина, ѹнде лаѹ дѹс фрика, ел сау темѹт къ амбасада не лѹѫнд сфършит дѹпъ ащептарѣ Сѹлтанѹлѹй, амбасадорѹл ши тоатъ свита лѹй вор фи

жъртва ѹрмърей ачестїа.. Алокѹл лѹй аѹ ꙟтрат ѹн грек, чи аре мѹлте талентѹрй ши ѹн маре иполифис. Сѹлтанѹл кемъндѹл ꙟнаинтѣ са, ю'ѹ дат ѡ пѹнгъ плинъ де аѹр, зикъндѹй: Еѹ кѹноск крединца ши рѫвна та; айбй кредҙаре ꙟн мине, прекѹм еѹ мъ ꙟкред асѹпра та, еѹ ю'ѹ фамилїа та сѫпт амѣ протекціе, ꙟтъ ачѣста пентрѹ келтѹелеле тале де акѹма, ꙟскѹртъ време вей веде де щїѹ еѹ мѹлцъми крединца." Ел лаѹ ꙟбрѫкат кѹ кафтан де чинсте, ши грекѹл наѹ лицит де а фаче челе май марй цѹрѫмѫнтѹрй. (ж. де Деба)

БѸКѸРЕЩІИ

Ꙟщїинцаре офиціалъ.

Дѹпъ порѹнка Е. З. с. Д. Президент плинипотенціарю ал Диванѹрилор Молдовей ши църрей Ромѫнещй, се слобоаде ексспортаціа, (скоатерѣ) афаръ дин хотаръле амѫндѹрора принципатѹрилор, сеѹл де вакъ ши де капръ, черевишѹл, пастрама, ѹнтѹл де вакъ брѫнҙа ши кашкавалѹл, мїерѣ ши чѣра, фъръ чѣ май микъ мърџинире ши хотърѫре а сѹмей кѫт требѹѣ съсе скоатъ. Тот ѡ датъ се опреще Ексспортаціа де тот фелѹл де грѫѹ, де фѫн, де кай ши де тот фелюл де добитоаче кѹ коарне.

Дѹпъ ꙟгрижирѣ ши порѹнка Е. З. с. Д. Президент фъкѫндѹсъ общѣскъ адѹнаре а диванѹлѹй саѹ дат хотърѫре, ка пѫйнѣ съсе вѫнҙъ ока кѫте 16 пар. ши ши чѣ албъ пентрѹ спиталѹрй кѫте 18 пар. деплинъ ꙟсъ ла драмѹрй ши кѹратъ; лѹмѫнърилe, ꙟчепѫнд дела 25 але ѹрмътоарей ши пънъ ла 13 декем 1830. съ се вѫнҙъ ока кѫте 64 парале бине лѹкрате, албе, ши фъръ аместекътѹръ, сарѣ ѹрмѫнд дела 28 але ѹрмътоарей съ се вѫнҙъ кѫте 7 парале ока.

Дѹпъ черчетарѣ че аѹ фъкѹт асѹпра стрикъчѹней кѹтремѹрѹлѹй чинстита поліціе саѹ афлат нѹмърѹл ѹрмъторю де касе ши де бисеричй, каре аѹ сѹферит май таре скѹтѹрътѹра лѹй ши прин ѹрмаре нѹ май сѫнт де лъкѹит: ꙟ нѹмърѹл сеѹ кфартирѹл галбен, 30 касе ши 5 бисеричй; ꙟ чел негрѹ 17 касе ши 5 бисеричй; ꙟ чел верде 19 касе ши 2 бисеричй; ꙟ чел албастрѹ 23 касе ши 1 бисерикъ; ꙟ чел рошѹ 17 касе ши 2 бисеричй. Каре песте тот фак 106 касе ши 15 бисеричй. Апроапе де бисерика Сфинцилор саѹ оморѫт ши ѡ фатъ ка де 12 ани къзинд зидюл пе ѣ.

Газета Сибїѹлѹй вестеще къ ꙟноаптѣ дела 13 кътръ 14 але трекѹтей лѹнй ꙟ 3 ши 4 чѣсѹрй дѹпъ мїезѹл нопцей саѹ сѫмцит ѹн грозав кѹтремѹр де пъмѫнт, адекъ тот ꙟтрачелаш тимп кѫнд саѹ симцит ши пела ной.

Механикъ

Ла Албани ꙟ статѹриле ѹните се афлъ акѹма ѡ механикъ кѹ вечникъ мишкарѣ вредникъ де ꙟсемнат прин симплічитатѣ са чѣмаре. Ѥ се мишкъ нѹмай де аерѹл атмосферей, кареле трекѫнд прин нище кѹтеѹцъ мичй перпиндикѹларе ши прин цевїй оризонтале, ащѹнџе пе кѹтїѹца ѹней роате, пе карѣ прин ачест кип ѡ адѹче ꙟ мишкаре де съ ротѣзъ, ши карѣ требѹе се ѹрмезе не ꙟконтенит атѫта кѫт вор цине матеріалѹриле, дин кариле съ алкътѹеще машина, Афлъторюл ачестей машине Д. Рихард Дике, нъскѹт ла Орлеана нoѹъ, (Ораш ꙟн Америка пе рѫѹл Мисисипи) нѹ фаче ничй ѡ тайнъ дин трѫса, ши се сѫргѹеще а ѡ фаче щїѹтъ тѹтѹрор карїй вор дори а ѡ кѹноаще.

Ѹрмарѣ Историей Ромѫнилор

Ачеста кълкъ привилеџюриле ши стрикъ тоате четеле остъшещи, ꙟ кѫт рѫмасе скаѹнѹл принципатѹлѹй нострѹ околит де кѫтева чомеџе ꙟлок де ачеле оџирй фалниче пе каре акѹм ле видесе ꙟбир.

Патрїа ноастръ дела ачѣстъ епохъ ши пънъ акѹм, петрекѹ ꙟчеле май не сѹферите тиръніи нѹ нѹмай де кътръ домнїй стреиний, че ши де кътръ тоцй кѫцй ера ꙟ слѹжбеле лор: Ѥ фѹ ѡ масъ ꙟтинсъ фъръ пъзиторю ꙟнаинтѣ ѹнор фѣръ лешинате, ши лимба ромѫнѣскъ май се котрописе ши ѹйтасе, пънъ ла домнїа бѹнѹлѹй стъпѫниторю Григоріе Гика, чи съ рѫндѹи кѹ чинстѣ домнилор ромѫнй,

ши кареле ꙟпърцинд кȣ кȣџет де ꙟдрептаре, нȣ пȣцине ꙟбȣнътъцирй аȣ ши съвѫршит.

Дела Николай Маȣро-кордат ши пънъ ла ачеста, сѫ нȣмъръ домнй треисечй ши опт, ꙟтре карїй де ши кѫцива аȣ фост ромѫнй, ничи ѡ деосебире ꙟнсъ наȣ авȣт де пȣртарѣ стреинилор чѣ вѫнѕътоаре сȣдорей патрїоцилор ноштри.

Домнȣл Григорїе Гика, сȣиндȣсе пе скаȣнȣл окѫрмȣирей ла 1822, кȣ тоатъ пȣтерѣ дритȣрилор ромѫнешй, есте чел дин тѫю дела кареле ꙟкоанче сѫ ꙟчепе Епоха мѫнтȣирей ноастре ши а ꙟтоарчерей ꙟ слава стръмошаскъ.

СТȢТГАРД 14 Ноемврїе

Ла орашȣл Гота саȣ ашъѕат ѡ касъ де корекцїе (ꙟдрептаре) ши мȣнкъ, ал кърїа скопос есте де а ꙟтоарче ла нъравȣрй бȣне пе ачей чи аȣ ꙟчепȣт а ꙟфрѫнџе леџиле, ши де ай ꙟпедека прин ачест кип де афи алȣнекацй пѫнъ ла фъръ де леџй май греле.

Кȣрсȣл Физичей пъмѫнтȣлȣй.

Д. Парот мъдȣларюл академїей щїинцелор дин Петерсбȣрг аȣ адȣнат ꙟ кȣрџере де 20 ани ꙟсъмнъриле ноастре, че се афла ꙟпръщїете асȣпра мȣлтор феномене, ши аȣ алкътȣит ѡ парте дин щїинца натȣрей, че спореще дин ѕи ꙟ ѕи лъциндȣсе прин сѫргȣинцеле тȣтȣрор физичилор кълъторй. Ꙟтрȣ ачѣстъ щїинцъ кърїа ȣрмътоареле пот слȣжи дрепт програмъ ла кȣрсȣл физичей пъмѫнтȣлȣй, май сȣс нȣмитȣл се ꙟсърчинѣѕъ де ада лекцїй Францȣѕещй ꙟ академїа щїинцелор де Петерсбȣрг:

„Ꙗ кътa кȣ лȣаре аминте ла планета ноастръ ꙟтрȣ тоате атѫрнъриле ей, ка ла ȣн театрȣ немърџинит, ȣнде натȣра физичѣскъ ꙟш чѣркъ неконтенит пȣтериле сале дȣпъ леџй нестръмȣтате, ши ка ла лъкашȣл че аȣ хотърѫт Дȣмнеѕеирѣ пентрȣ ом, есте ȣн лȣкрȣ вредник фоарте де тоатъ сѫргȣинца дȣхȣлȣй оменеск; ачеста есте скопосȣл физичей пъмѫнтȣлȣй.

Челе ꙟтѫй черкърй а ȣнȣй физик се ꙟтинд а сȣпра формей ши мъримей пъмѫнтȣлȣй, ши а сȣпра вредничелор де ꙟсъмнаре феномене а греȣтъцей, дй каре челе май мȣлте сѫнт не кȣноскȣте ла общїе. Ѥл апой петрече фаца пъмѫнтȣлȣй дин ѕонъ ꙟ ѕонъ (брѫȣ) дȣпъ тоате климиле. Се ȣркъ ꙟ вѫрвȣриле мȣнцилор, хотъръще аколе линїа ометелор вечниче, дескопере кȣ сȣирѣ са тоате атѫрнъриле климелор че се афлъ решкирате пе тоатъ фаца ѫмбилор имисфере. Ѥл се минȣнѣѕъ фъръ ꙟспъймѫнтаре де феномениле ачеле мъреце а вȣлканелор (мȣнцилор върсъторй де фок) ши кȣтѣѕъ кȣ споринцъ а ꙟтра ꙟ тѫлкȣирѣ лор. Се погоаръ ꙟн адѫнкȣл ꙟтȣнекателор пещерй, черкѫнд ȣн алт фелю де феномене невъѕȣте ȣнде соареле наȣ аџȣнс ничй ѡдатъ кȣ аса лȣминъ. Ꙗпой каȣтъ ла иѕвоаръ кȣ де осъбителе лор ꙟсȣшимй, акȣм биндикътоаре, акȣм спре алте скопосȣрй, ла рѫȣриле а кърора апе дела ѕидирѣ лȣмей кȣрг тот кȣ ачеїаш ꙟбїелшȣгаре, ши ла млащиниле че ръварсъ боале ꙟ прежма капиталїей чей веки а лȣмей (Рома), ши скот лъкȣиторюлȣй църилор де џос ачеїеш нȣмаи матерїе пентрȣ фок, чей дъ пъмѫнтȣл съȣ ръпит дин брациле мъреи. Се апропїе де океан, де ачест дрȣм маре, дескис пентрȣ тоате нацїиле; Ел алътȣрѣѕъ лȣчїȣл ей кȣ ꙟтиндерѣ апелор де пе ȣскат, ши афлъ ꙟ феноменȣл абȣрирей темеюл циркȣлацїей апелор пе тоатъ планета ноастръ, циркȣлацїе дътътоаре де вїацъ тȣтȣрор фїинцелор органиѕате.

(ва ȣрма)

ѠБСЕРВАЦЇЙ МЕТЕОРОЛОГИЧЕ.

Ѕїоа	Ѡбсервацїей	Калдомесор	Греомесор	Старѣ аерȣлȣй
7	декемврїе диминѣца ла 8 ч	--- 2	8 - 9	ноȣр

Ла 9 декемврїе Соареле рѫсаре ла 3 ч. 36 м Ꙗмѣѕъ ѕи вине ла 7 ч. 48 м Марцй ꙟн 10 але ачещїе ꙟнтрѫнд соареле ꙟн ѕодїа капрїорȣлȣй фаче солстицїа (старе соарелȣй) де іарнъ ши ѕїоа чѣ май скȣртъ, іаръ ноаптѣ чѣ май лȣнгъ